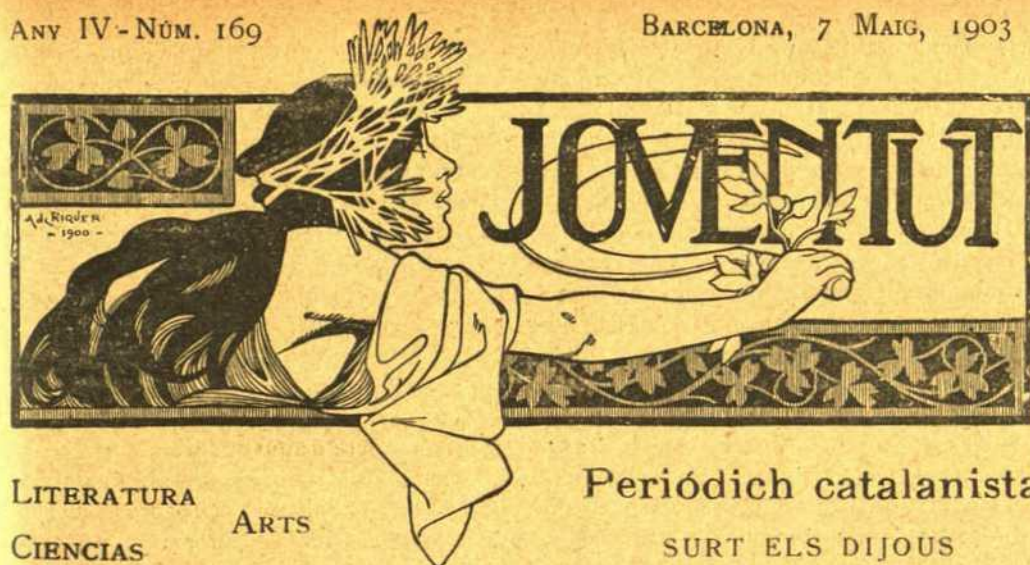

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT... 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS... 40 »

» » SENSE FOLLETINS... 25 »

SUMARI:

Visca la Res-pública!, per Pompeyus Gener.—D'art decoratiu: IV y ultim, per Eusebi Busquets.—El Fill, per Rafel Nogueras y Oller.—Estupidesa, per J. Samó.—Marina, per T. Costa y Celi.—El bastó del Idol, per Enrich Seguí y Pou.—Nostra República, per Lluís Via.—Els Jochs Florals d'enguany.—Enterro, per Jaume Aymà y Ayala.—Enterro de Doodica, per I. Soler y Escofet.—Al jovent; Bon amic; Agonia, per E. Guanyabéns.—Balada moderna, per Pere Prat Jabal·li.—Novas.

FOLLETI:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra.—Flech 16.

FORA DE LA VIDA, per Joseph L. Pagano.—Traducció catalana.—Flech 10.

VISCA LA RES-PÚBLICA!

La República ha triomfat: però'l nom, no la cosa.

S'enganyan els que vulguin sostenir lo contrari, com s'enganyan aquells que pretenen que'l Catalanisme hagi perdut.

El Catalanisme, propiament dit, no ha entrat en foch en las lluytas electorals de Barcelona. Els qu'han combatut—y ab éxit mal que pesi als centralistas, donchs han tingut més vots qu'en las passadas eleccions—han sigut els regionalistas, compensantse de sobras el buyt que feren en sas filas els carlins, ab l'auxili dels adeptes de la Unió Catalanis-

ta que'ls hi han prestat sas forsas mercès a la tan encertada circular de sa digna Junta Permanent. Aquest es el fet, y res més.

Donchs bé: després d'aqueixa purga dels carlins, y ja que a catalanistas y regionalistas se'ns ha volgut confondre en una mateixa causa, en hora bona sia, ja que tots venim a demanar per uns o altres procediments l'Autonomia de Catalunya. Per nostra part, amichs declarats com som de las reformas socials y de la llibertat de conciencia, els donem la mà. Y sian també benvinguts els bons federals, si venir volen ab nosaltres, perque també demanan l'Autonomia y sempre ab ells hem estat desde la nostra joventut primera. Però ara tinch de dir lo que cal fer, lo que s'imposa.

Deixém el passat sense destruhirlo, y respectantlo en lo que tingui de respectable, en lo que d'ell no sia pas mort: però fem que lo qu'es mort, o cosa de morts, no passi per viu; fem que'ls cadavres no'ns privin el pas. Als verdaders catalanistas—ab la cooperació de tots els altres autonomistas—pertoca la direcció de la marxa envers l'Autonomia de la Patria, y per tant, ells deuen dirigir els pròxims moviments politichs. Y per aixó, pera triomfar grandiosament, cal conquistar, ademés dels intellectuals, ademés dels conscients, que ja son ab nosaltres, tots els qu'han

nascut en nostra terra; cal que interessém las massas, l'obrer, el productor, el pagés, aquell qu'es el modern paria, no afalagantlo pera abusar de sa inconsciencia, sinó instruhintlo pera ferne una forsa vital e inteligent, y pera que obtingui lo que justament li pertoca.

De primer y avans que tot, cal revisar las Bases de Manresa. Fetas en un temps en que ni somniavam lo que podia venir, hi há en ellas molts articles que per sa redacció podrian no semblar gayre conformes ab la llibertat de consciencia; molts qu'apoyan un passat com si fos present; un mort que s'oposa al pas dels vius; un *bovarisme*, com se diu en el modernissim llenguatge filosófic, d'una personalitat qu'ha correspost a personas antepassadas, y que's vol aplicar a las presents. Aixó cal rebutjarho. Y cal rebutjar també tot allò excessiu que al central Estat espanyol concediam respectantli tractats en els quals no hem pas intervingut. Cal projectarse cap una *Catalunya nova*, una SUPER-CATALUNYA, y marxar ab tot nostre esforç, d'intel·ligencia y de pràctica, envers ella.

Nosaltres no'ns espantém del nom de República. Si! Visca la República, tal com nosaltres la enteném. *Res pública* ha sigut sempre l'sentit de la cosa política—de *polis*, ciutat, ciencia de la ciutat—en els païssos Aris del Mediterrà. *Res pública* hi hagué a l'antiga Atenas, a de Schylos, de Sófocles, d'Aristófan, de Platón, dels sabis Empedocles, dels atomistas y cosmòlechs, de Fidias, d'Apeles, de Pericles y de tants com ab sa llum encara'ns guian. *Res pública* hi hagué en la florentina y gentil Florencia, la que va ressucitar l'Antiguitat quan ja's creya morta. *Res pública* hi hagué a Venecia, la que's gloriava d'eserho d'uns ciutadans que ni per la sanch ni per las costums tenian res dels barbres hiperboreus. *Res pública* a Catalunya en temps dels comtes de Barcelona... Si! *Res pública* *Comites Barcinonensis*. Y República varen proclamar els diputats catalans en 1640, quan s'aprestavan a batre'ls exèrcits dels Vèlez y dels Torrecusa que venian devastantla en nom del rey Don Felip IV, enviats pel *Conde-Duque de Olivares*. És clar què si hi hagués un monarca prou il·lustrat, prou genial, que reconeixent el nostre dret ens dongués l'autonomia absoluta, l'admeteriam com si un deutor ens pagués las quatre quintas parts d'un

deute: però aixó es parlar de la lluna. Si may s'enderroca l'actual sistema d'Espanya, o per un aconeximent europeu se desenquadrana, al adquirir l'autonomia Catalunya, no haventhi ningú de l'antiga dinastia de nostres comtes — y encara que hi fos — ¿quina forma hem de proclamar més que la republicana? Ademés, la *Res pública* catalana es l'única forma ab la qual l'autonomia pot estar plenament garantida, donchs el Poble—no la *plebs*—vetllaria per ella sempre com per son tresor propi, com per son tresor sagrat.

Y ara cal refermar nostre criteri en nostre programa, pera d'aquí endavant.

Volém una Catalunya vivent, una Catalunya que's pugui mostrar ab orgull devant de totes las nacions d'Europa; y, per tant, ha d'inspirarse en tot lo que favoreixi la Vida, y la Vida superior en ella.

Instrucció, instrucció per tot y pera tot-hom, e instrucció a la moderna tal com se fa a Suïssa, a Alemanya, a Fransa, despres de tot concepte preconcebut pels dogmas. Instrucció científica integral, e instrucció afectiva, o mellor dit, educació de las energias humanas qu'en si cadascú porta, sense destruhirlas. Reformas socials, lleys sobre'ls accidents del treball... Tot el que produheix té dret a no morir-se de fam quan produhir no pugui, y no sols a no morir-se de fam, sinó a pasar ab tota dignitat el reste de la seva vida. Que's posi una valla a la crudel explotació del home per l'home, desde las lleys que impideixin al editor escanyar al que pensa y escriu y ferli produhir falsas obras en virtut d'interessos mesquins, enmatzinant aixis la publica consciencia, fins a las que no deixin que's treballi en llocs malsans, ni en edats ni estats en que treballar no's pugui. *Cambras*, ó sia *Bossas del Treball*. *Banch del Crèdit del Treball*, ahont se facilitin medis de produhir al que no pot per falta de capital. En fi, protecció ampla a tot el qui sab fer y produheix coses profitables a la Vida pera mantenirla y enaltirla y ennoblirla. Y després, la nova organització de la Justicia ab arreglo als moderns coneixements juridichs antropològichs.

Llibertat absoluta de consciencia. Cadascú té'l dret de formarse la seva imatge y la seva explicació del Univers. L'estat català sols deu darli tots els elements necessaris pera

cultivar aquesta consciència: mestres, museus, biblioteques, llibres, aparells, observatoris, laboratoris, dirigits per sabis; y a falta dels del país, que'n vinguin de l'altra part del Pirineu, d'Europa. Així ho va fer en Cavour pera enaltir la Italia.

Dictadura higiènica, ab hospitals y sanatoris, en perfectas condicions y en paratjes sans. Ports franchs, y llocs ahont puguin bastir-se'ls barcos de totes las nacions, sense dificultat de cap mena. Aixó, ab l'abolició dels exèrcits permanents, ab la descentralització per regions naturals y per municipis autònoms, aixó y sols aixó donaria'l triomf als partidaris de Catalunya, a Catalunya.

Per tot aixó, cal també fer coses previas. Crear, o mellor dit, fer pendre consciència de que hi há un verdader *patriciat*. Tots els sociòlechs, desde l'escocés Carlyle y'l nort-americà Emerson, al alemany Nietzsche y als francesos que actualment orientan las novas direccions de la vehina República francesa, tots diuen que la República ha d'ésser EL GOVERN DEL POBLE PEL POBLE, però EXERCIT PELS MELLORS DEL POBLE. Roma, y la mateixa Grecia, varen decaure l'una ab els Cèsars, l'altra ab els demagochs universalistas qu'ab las predicacions del putiner d'en Sócrates varen proclamar la demagogia en las masses imbècils mogudas per aquell tripayre greixós que's deya Cleón. Després varen venir els trenta tirans; un gloriós paréntesis ab Alexandre, el filosof y radiant Emperador; y després la corrupció universal fins a la vinguda dels Barbres. Cal, donchs, que'ls fills de Catalunya rebutjin tot lo que'ls es vingut de rassa o de rasses inferiors, y sols admetin la corrent de lo noble que d'Europa'ls vingui. No volém impedir que aquí, al que contribuïx a la creació de la Patria ab el seu treball, se li dongui'l vot, vingui d'allà hont vingui. Però cal que primer ho acrediti. Y cal també que'ls elegits sian sempre dels nostres, y que no'ns vinguin a descobrir la gent d' ultra-Ebre.

Així s'impediria que preponderessin en la *Res pública* las turbas inconscients que de fora'ns arriban.

Y ara, escoltéu.

S'imposa fer un Diari que sia defensor

d'aytals idees ab las solucions prácticas més avensadas que ja indican la Ciencia y la Justicia. Aquest Diari, pera donar exemple de la moralitat que's basa en la Vida, no hauria de publicar esquelas de morts ab aqueix aparat indecent ab que ho fan els demés diaris y que'ns rebaixa al nivell del ultim dels països d'ultra-Europa. Una petita secció al final del Diari, y prou. Y quan el mort es un personatge ilustre per la seva virtut, per lo qu'ha produhit d'Art, de Ciencia, de Filosofia o d'Heroisme patriòtic, com que ja no es un mort, sinó un Etern Vivent, alashoras se li dedica tot el número.

Res de crims, tampoch. El relatar fets criminals sugestiona y'n fa cometre d'altres, com ho han probat els primers fisiòlechs y totes las Academies d'Antropologia. Ja sabem qu'aixó privaria de recursos al Diari, però sobre tot, y avans que tot, *no volém ésser Cananeus*, donchs tenim l'ambició, exorbitant per lo noble, de superiorisar al poble de Catalunya, inferiorisat per la tirania castellana y per la explotació burgesa indigna.

Y després, en aqueix Diari ideal, hi tindria cabuda tota reclamació justa, tota causa noble, la defensa de tots els oprimits, la instrucció en son grau maxim, y tot lo ideal y heroich.

¿Informació? Si, informació: però de lo que val la pena d'ésser conegut. ¿Qué se li'n dona, a ningú que tingui bon sentit, de que un empleyat del govern hagi fugit ab una boiera de Murviedro, o de que un carreter de Jaén s'hagi pegat quatre punyaladas ab un *arriero* de Jerez? Si: informació de tot lo notable, de tot lo útil, de tot lo profitós, de tot avens científic, industrial, artistich, comercial y humà; en fi, de tot lo que tendeixi a feros més grans y mellors.

Y per fi, las especialitats tractadas pels que més hi entenguin, indicant tot lo que pugui ésser profitós als altres.

Ab lo qu'havém dit, creyém que, tendint tots els bons catalanistas a realisarho, arribariam a lo que desitjém, a constituhir una Catalunya gran y forta.

Ja sabem que n'hi hauria alguns que no s'avindrian a nostras tendencias, encara que fossin catalanistas. Aqueixos podrian agruparse y formar la part conservadora del Catalanisme, ab tal que volguessin l'Autonomia

de Catalunya: però nosaltres sempre anirém endavant ab nostre programa, que's sintetisa en aquest crit:

Visca la Res-pública Catalana!

D'ART DECORATIU

IV Y ULTIM

Del segle xv ensà, Catalunya va perdent poch a poch sa personalitat política; desastres de tota mena van delmant son terror fins a deixar-lo pobre y feble.

Atuhida per tantas desgracias, sembla que son potent geni vulgui rompre per sempre ab tot lo que la unia a son gloriós passat, y, concentrantse en si mateixa, dirigeix tots sos esforços a referse de las perduas suferias.

Degut a això, sa tradició artistica queda estroncada a principis de l'època del Renaixement, y desd'alashoras ensà, son art deixa d'ésser propi pera passar a ésser art reflexe; son impuls no será espontani sinó que'l rebra de fora, y embrutida per l'excés de treball, molt li costará reprendre 'l camí en mala hora abandonat.

Per xò avuy que, després de prop d'un segle de tanteigs, tots els pobles se dirigeixen resoltament pels viarany del art modern, nosaltres encara estém perdent el temps ab ridiculs modernismes que no'ns conduhirán pas a lloch, y si quelcóm de bo's produheix, es copiat o quan menys inspirat en obras extrangeras.

Y aquest endarreriment es degut a no haver sapigut guardar el foch sagrat de la tradició artistica catalana, que poch a poch ha anat apagantse fins esdevenir fredas cendras, y encara gracias que l'amor per las cosas de la terra desplegat per alguns arqueòlechs ha salvat d'una segura destrucció molts exemplars notables d'art català antich guardantlos religiosament, ja en coleccions particulars, ja reunintlos en museus públichs, per més que d'aquests últims sols dos n'hi ha a Catalunya que mereixin ésser coneguts: l'Episcopal de Vich y'l de Santa Agata, que, dit sigui de pas, es l'únich museu barceloní, y això a pesar de sas péssimas condicions de instalació, que no permeten estudiarlo com es degut.

Peró'l moble ha sigut de lo més perjudicat, havent desaparegut gayrebé tots els

exemplars d'un xich de valor artístich, ja per la deixadesa o ignorancia d'uns, ja per l'egoisme d'altres qu'ha sigut causa de que lo poch notable que'ns quedava fugís de casa per anar a enriquir els museus extrangers, no quedant en els nostres més que unas quantas caixas de núvia, que sa mateixa abundó's ha fet fácil arreplegar.

Emperó, això no constituheix un fonament prou sòlit pera sobre d'ell reconstruhirhi nostre passat en lo referent a aqueixa branca del art decoratiu, y aixís s'explica que, mancats de models propis, ens haguém vist en la precisió de cercarlos al extranger, tenint d'anar per forza a raure a ésser tributaris de paissos comercials y exportadors per excelencia com son Fransa y Alemanya.

Aqueixos paissos han sigut nostra guia per espay de més de mitj segle en arts decorativas, y gracias a la seva influhencia hem anat avensant poch a poquet, ja que quan allí tingué lloch lo que'n podríam dir la *reprise* del estil Lluís XV, aquí'ns trobavam en un estat d'ensopiment tan gran, que fou necessaria aquella forta sotragada pera lograr deixon-dirnos, puig gayrebé ningú sabia de qué se li parlava, acostumats com estavam a las xabacaneries de mal gust qu'alashoras se feyan.

Y encara gracias que'ls esforços realisats per alguns particulars y per algunas casas pera introduhir lo que'n deyan Renaixement alemany y l'estil rus, havian contribuït a despertar un xich la febre de la imitació y del estudi, desterrant gayrebé en absolut els poca-solta mobles envernissats de negre o imitant *xicranda*.

Y arribém ja a aquest gran moviment del art en busca de nous horitzons. En els pobles en que l'avens del art es positiu y no degut a influhencias extranyas, l'art modern s'ha desenrotllat naturalment, sens esforços de cap mena, havent arribat a aquest resultat després del deíngut estudi del art y estils d'èpocas ja llunyanas, però qu'han servit de sòlit fonament a aqueixa necessaria evolució envers nous ideals.

Per xò si analisém l'art contemporani dels pobles més avensats, hi trobarém tot seguit un sagell característich que'ns descubreix clarament l'esperit derassay que fa que's diferencihi'l d'un poble del del altre, igual com ha passat sempre en tots els grans moviments del art; y aixís veurém, per exemple, que a Fransa l'art modern per regla general té quelcóm de coquetó que'ns recorda tot seguit al elegant y esbojarrat Lluís XV; y en cambi a Alemanya, quin art modern ha anat precedit del estudi dels estils gòtich y Renaixement, té molts punts de semblansa, en la disposició general de las linias, ab aqueixos estils, en particular ab el primer; y a Inglaterra, que sempre s'ha distingit per son esperit cosmopolita, l'art contemporani té quelcóm que reflexa fidelment aqueixa tendència.

A Catalunya, que com he dit avans hem seguit per espay de tant temps las inspiracions del art extranger, tan mateix com si fossim un poble mancat de tradicions artisticas, bé podriam avuy que'l desvetllament de nostre geni patri es un fet, redressarnos, y, declarantnos majors d'edat, rependre ab coratge y petjada ferma'l serrat cami de nostra renaixensa artistica.

Els estils románich y gòtich tingueren en nostra terra un sagell propi y verament català, no trobantshi cap influhencia forastera: donchs en ells devém fonamentar el renaixement de nostre art modern, y deixemnos ja de copiar lo que fan a fora casa, que per més bé qu'ho fem, may será nostre.

Creemnos un estil propi, ben despullat d'influhencias extranyas, enrobustimlo ab l'estudi seriós y rahonat del art de la velluria, y naixerá fort y potent l'art modern català.

Y ara, avans d'acabar, dech dirigir un prech a la Junta Municipal de Bellas Arts. Després del esfors individual, lo qu' ha contribuhit més al desenrotllo de la cultura artistica de Barcelona han sigut las Exposicions de Bellas Arts e Industrias Artisticas que periódicament s'havian vingut celebrant de 1888 ensá. Ara bé: Barcelona posseheix un

cert nombre d'exemplars d'art contemporani adquirits per l'Ajuntament en varias de las susditas exposicions y destinats a figurar en els museus barcelonins. Entre ellas hi figuran obras de casas o artistas d'anomenada, com Concordi González, Oliva y Marti, Busquets, Ballarin, Brossa y altres. Donchs bé: aqueixas obras están actualment entafuradas pel Palau de Bellas Arts, o bé en els salons del antich palau del governador de la ciutadela, sense que ningú las hagi vistas may en cap museu. ¿No podria la Junta de Museus y Bellas Arts fer que figuressin en el nou Museu d'Arts Decorativas?

De las 75.000 pessetas que votá l'Ajuntament destinadas a adquisició d'exemplars pera'ls museus ¿no se'n podrian destinar unas quantas per'habillar algunas salas del Palau reyal, destinadas al art contemporani?

Jo crech que, avans de pensar en adquirir nous exemplars, fora més convenient procurar tenir un lloch a propòsit pera instal·larlos, comensant per instalar bé y en la deguda forma tots els que ja possehim.

Pénsisho bé la esmentada Junta, y vegi lo que fora més convenient pera'ls interessos de Barcelona en particular y del Art en general.

EUSEBI BUSQUETS.

EL FILL

¿Se't mou?... ¿Te'l sents?!

Oh sí, com una branca

sent el pes de la fruytal...

Fill, infant,

ets aurora que ve y cap nit te tanca,
qu'estás reclós dintre un sagrari sant.

Es sant perque cap forsa de la terra
en cap moment l'havía profanat:
esperava quiet el gran bateig de vida
qu'ab plujas de petons l'ha consagrat,
y la llevar del Home ha germinat
en eixa entranya fosca, y luminosa y benehida,
y Tu t'hi has encarnat!

Es ton niu misteriós: en ell rē hi manca:
amor que hi fa vida, vida que hi fa sanch;
arrápathi ben fort y xucla, xucla,
feste ben bo y macís y radiant!

Feste ben bo pera estimá a la gent.
Feste macís pera triomfar de tot.
Feste radiant per bellesa y complement,
donchs s'ha de vení armat a n'aquest món!
Y ben armat, perque la lluyta es crúa
y la Victoria no vol ser de tots!

Arrápathi y no vinguis avans d'hora,
qu'en aquest món massa que's ve aviat:

te trobarías magre d'ardidesa
y escanyolit per sufrí'l gran combat!

Y a n'el que cau li passen per dessobre
cotxes y gent, tota la gran ciutat!...

En el misteri de las cosas,
inconeget Fill nostre, t vas formant.
¿Qu'ets y cóm ets? Misteri y més misteri
que ningú ha desxifrat!...

Ets aprop y't sentím, vens ab nosaltres
y no't podém dar nom ni contemplar!..
La porta de la Vida't tanca, y la Natura
té la única clau!...

Quan l'hora sigui arribada,
fentnos fē un crit suprem, Ella obrirá.
Quan l'hora'ns sigui donada,
ploraré y riurém tot d'un plegat:
y Tu haurás comensat!...

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

Abril, 1903.

ESTUPIDESA

Se comprén que un poble segueixi inconscientment a un sugestionador de las masses; però lo que més dol es que sovint se dona'l cas de seguir las masses a un home qu'es un xerrayre de naixement ab ilustració de betas y fils, ab ilustració de periódich al us, la més buyda y la més nula, tot paraulas, tot imaginació, presentant ideas com bombollas de sabó de las que fan las criaturas, que tot flotant enlayre iluminadas pel sol, varian constantment de colors y atrauen las miradas, y enlluhernan, y després reventan convertintse en... lo que son: en una gota d'aygua y sabó. Enlluhernada la massa, no las veu desferse, y gosa enlluhernantse més a cada nova bombolla.

Mireulo a n'ell! Miréu a la massa! Mireulo a n'ell jugant, distraientse ab ella, ensenyantli'l despotisme de tots temps y llochs y dihentli: «Aixó es la llibertat, aixó es la democracia!» Miréu a la massa, dir: «Si! No! Morin la llibertat y la democracia! Viscan el despotisme y la tirania!...» Y després aquesta massa's queda tota satisfeta de la seva obra, se sent lliberal y democrática pels seus actes, aixó es, per haver cridat contra la democracia y la llibertat y haver dat viscas a la tirania, a la opressió, al absolutisme y al despotisme.

Y passa una companyia d'homes uniformats, y ell la senyala ab el dit desde la redacció del seu periódich, y diu: «Aplaudiulos a n'aquests: ells son els que salvarán la patria!...» Y la massa aplaudeix com un sol home.

¿Y a qui aplaudeix? Al instrument inconscient, al mauseu, a la forsa cega, que l'agitador voldria a son servey. A aquells que fa quatre dias foren instrument de mort pera infelissos estudiants; als que foren també mer instrument'en tantas injustas guerras colonials fomentadas per politichs malvats y per... *redemptors* del poble; als que també's feu servir d'instrument contra'ls pobres obrers condemnats a Montjuich!...

No: l'agitador no afalaga als fills del poble al afalagar als soldats: a qui afalaga es a la forsa qu'ell necessita.

Y aqueix agitador, y aqueixas masses

sugestionadas, al cap de dos o tres dias fan un *meeting* pera protestar de lo mateix que ahir vingueren a aplaudir .. Y anirà y vindrà la massa, y a cada nova bombolla de sabó que vegi y que li ofereixi nous canbiants a la vista, afirmarà o negará, xiulant avuy als qu'aplaudi ahir.

Ells els demócratas, ells els lliberals, apoyan als que sovint han sigut instrument dels dèspotas de tot el món, tant a Russia, com a Turquia, com a Espanya... Però ells no més veuen una cosa: la República, la República dictatorial. No vol dir res que'n fessin president a un Weyler: la qüestió es la República. No vol dir res que'ls fassin morir en injustas guerras, ni que'ls agarrotin ab un centralisme mortal. Cal Visca la República! Visca en Salmerón, quefe únic y absolut del partit! Visca en Lerroux!...

J. SANSÓ.

MARINA

A M. C. y S.

El cel està exuberant de color, que reflexa ab prodigalitat la mar tranquila. Tres termes de montanyas s'endinzan cap al mar, marcant las darreras la desembocadura del Ebre. El sol devalla a la posta y'l cel pren a cada moment tons més calents.

Aprop del horitzó, com un estol de gavinas, s'oviran las parellas del bou. Més cap a la platja un vol de corbs descriu llargas curvas y s'aixeca enlayre, enlayre, pera tornar-se a aplanar arrán de l'aygua.

Els núvols pausadament forman y desfán fantásticas combinacions, emporprantse més a mida que'l sol devalla y acotxa sa enlluhernadora testa sota un vel de moradencas montanyas, fins que s'amaga per complert.

Alashoras Natura exhala un ay! silenciós: que tot ho omplena d'una vaga tristesa.

El mar resa mandrosament al dia que fina, y'l fresch oreig mormola també sa pregaria del capvespre. El cel va apagant sos vius colors y l'aygua pert sa transparencia. Tot va enfosquitse gradualment.

Els pescadors van formant y esgranant grupos per la platja, seguint ab interés las evolucions de las velas qu'ab prou feynas se

distingeixen. Terra endins se sent el melangiós so de la campana que convida a la oració del vespre.

Parpelleja 'l primer estel, y li retorna la bona nit la farola del Ebre.

Tot lo demés dorm en la fosca.

T. COSTA Y COLL.

EL BASTÓ DEL ÍDOL

A las once y veinte pasaban de 4.000 las personas que ocupaban los andenes.

(*Heraldo de Madrid* del día 29 d'abril, al vespre).

Las salas d'espera y ls voltants de la estació del Mitjdia s'anavan omplint de gent ansiosa y agitada qu'esperava l'arribada del Ídol coronat de *lauros* electorals y revestit de l'autoritat de *Jefe* de la gran olla de cols que té per tap el *gorro frigio*.

La estació bullia com una caldera, y'l director de la Companyia (extranger que sab de fisica social) fentse càrrech de que l'entusiasme comprimit podria esbotzar portas y trencar vidres, va obrir totas las válvulas. Llavors l'entusiasme's va precipitar cap als *andens* sens haver de passar per la taquilla.

Arriba'l tren; la gentada s'hi arrapa com llagastas, y s'exposa a pendre mal.

L'Ídol treu el nas per la finestra, y allò es la bojeria.

L'Ídol parla. (*Ovación delirante.*)

L'Ídol no diu res. (*Continúa la ovación.*)

No faltan las indispensables cigarreras que li regalan flors y petons tot dihentli *sinceras* ximplerías *brotadas de un corazón sencillo*.

Y l'Ídol accepta y somriu ab benevolensa. Però vol surtir, y no pot a causa del estusiasme de la trepa. Ja se'n comensa a veure tip de tanta ovació. Ja la massa comensa a ferli nosa.

—Veyas, tu, digas que calli la tarregada y que se'n vagi —diu l'Ídol a un dels seus intims.

Y aquest se dirigeix a la massa y, sens adonarsen, li ensenya'l bastó del Ídol:

—¡Pero, hombres! Si ahora que Salmerón es vuestro jefe no logra ser respetado, ¿cómo ha de ser, cuando gobierne, obedecido? Retiraos... etc., etc.—

Y la massa's dona per convensuda, y se'n va lentament mentres l'Ídol fa una pila de maniobras pera surtir sense que l'entusiasme l'atropelli.

Bé, gent de la massa, bé! Os predican *llibertat* y os exigeixen *obediencia*. ¿Com els lliguèu aquests dos caps? Ja ho sé: ab la teoria de la *llibertad bien entendida*, com allò de la *descentralización*, ¿oy?

Donchs bé: al acceptar el govern del bastó baix el nom de *llibertad bien entendida*, posèu de relleu la vostra inconsciencia.

Qui os prediqués llibertat os hauria de creure forts pera capirla. Però forts no ho sou, desde'l moment qu'esperèu que un Ídol os la dongui. Aixis deu créureho ell quan os parla d'obediencia, tota vegada que l'home fort no necessita obehir. *Ergo*, o vos enganya o no hi entén un borrall en aixó de llibertat. En tots dos casos es un sér inútil pera res de profit. Y essent aixis, ¿per qué l'aclamèu? Perque no pensèu.

Sols aixis se comprén que surtissiu de la estació ab ordre al ensempe qu'ab recansa per no haver pogut besar las mans del Ídol que demà que governi esgrimirà aquell bastó contra las vostras costellas, ja pera suplir la cultura qu'os falta, ja pera sofocar aspiracions de Llibertat incompatibles ab son *lliberal* programa.

Y allavors os voldré veure, angoixosos y desconcertats primerament, redressarvos després radiants d'ira y estupidesa, pera enderrocar l'Ídol y... aixecarne un altre.

ENRICH SEGUÍ Y POU.

Madrid, 2 maig, 1903.

NOSTRA REPÚBLICA

—Tu que dihente catalanista't creus ésser més lliberal que'ls que lliberals se titulan... ¿cóm nò escrius en ton programa aquesta clàusula: «Separació de la Iglesia y l'Estat?»

—No'm crech avuy com avuy facultat pera tant. Mes no soch acomodatíci com altres, y a fi de que quedi ben lliure la qüestió pera'l dia que s'hagi de resoldre, jo (que valentme d'un clíxé polítich puch dir ab vostre llenguatge que formo a la *esquerra* del Catalanisme), trevallo y trevallaré pera que de nostras Bases s'esborri tot lo que hi hagi de convencional, d'innecessari o de discrepant ab l'actual sociologia, com ho es el respecte al Concordat qu'en ellas se preceptúa y que no deixa de semblar una vergonyant evassiva devant d'una qüestió que no's pot resoldre sinó en la práctica. Sobran, donchs, avuy com avuy en nostre programa, aqueix respecte y aqueix Concordat.

—Y ¿per qué nò't titulas republicà?

—La república, tal com avuy la majoria la entén en aquest país, no sols es anti-democràtica, sinó que no es tal república. La verdadera república, la verdadera democràcia sols pot donarla l'autonomisme, que implantat a totes las regions d'Espanya de conformetat ab el modo d'ésser de quiscuna, fora altament saludable puig vindria a destruir els partits polítichs qu'ab nom de llibertat engendran fanatisme, arrossegan el poble vers falsos ideals y son la rêmora del progrés.

—Peró'l concepte de democràcia ben inclòs va en el de república.

—Cert. Però la democràcia no existirà de fet entre nosaltres mentres hagi de representarla un partit, com aturidament se fa ara: un partit que, com a tal, sempre's distingirà més per son jacobinisme que per sa elevació de miras, per altas que las tingui.

—Las tevas ideas son ben republicanas...

—Son ben catalanistas, qu'es molt més. Si'l poble no m'entén, no seré jo qui li fassi concessions qu'estiguin en pugna ab mon concepte de la vera llibertat. La massa'm dirà reaccionari o idealista, y creurà tenir rahó porque té majoria, mes jo creuré que sa propia majoria la fa imbècil, y la consideraré

cent voltas més idealista y més reaccionaria que jo. Res me costaria fer determinadas declaracions. Fins si fos ambiciós, com alguns que's diuhen republicans ab els unitaris y autonomistas ab nosaltres, acontentaria a tothóm, y potser ab pocas aptituts y molta despreocupació, qu'es lo que's necessita, lograria un'acta de diputat y sumaria forsa adeptes... Quins adeptes! Massas inconscients en comptes d'individuus convensuts!... Per'xó no ha fet res a Espanya, ab tants anys com compta d'existencia, el partit federal; ni farán may res els federals catalans porque més s'han estimat tenir quefes que sumarse a nosaltres.

—Llavors ¿qu'heu de fer vosaltres?

—Hem de fer organisió social, prescindint en lo possible de fórmulas políticas. Pera lograrho'ns hem d'educar fins fer desapareixe'ls falsos conceptismes d'avensat y de reaccionari, font d'insults apassionats y, per tant, d'endarreriment. Aixó no ho logrém dihentnos republicans. N'hi há tants que s'ho diuhen! Res de noms: lo que cal son fets. Ho logrém quan, governantnos nosaltres mateixos, prevalgui més que'l regim polítich del estat, el social de nostres estaments.

—L'atavisme, o la rutina, ajudats per la mala fe d'alguns, no permetrán que desapareguin tan fàcilment del cervell de las masses las paraulas *reacció*, *revolució*, *avensat*, *retrógrado*...

—Ab nostra constancia anirém logrant que las masses no's deixin fanatizar pels mals polítichs. Els triomfs momentanis d'aquests, que res resolen, aumentarán cada dia'l número dels desenganyats, que ja ha crescut considerablement, com també'l dels nostres adeptes. Y'l poble arribará a fixarse de debó en nosaltres, y veurá que no té res de *retrógrado* ni de *reaccionari* un regim que vol abolir las quintas, que vol el sufragi per classes autónomas y conscients y no per remats als que fanatiza un quefe o una bandera; un regim que suprimeix els consums; un regim, en fi, que no necessita proclamar la república porque ell es la república mateixa, es a dir, el veritable govern del poble pel poble, o mellor, la simplificació més gran de la forma de govern. Donchs si la veritable república es aquesta, el fer declaracions de

republicanisme dintre d'ella es gastar el temps en va.

—Però ¿què hi perdriau els catalanistas de la *esquerra* en dirvos també republicans, fent aixís una petita concessió a la massa, que's paga de paraulas y qu'os tindria per més liberals?

—Com que nosaltres volèm que de paraulas no se'n pagui, aqueixa concessió fora contraproduhent pera nostra causa. Pera un consensut com jo, també es contraproduhent. Si'ns han de creure per això, tant se val que no'ns creguin, y encara es mellor. Pera mi l'autonomia es la llibertat, y no'm vull confondre ab ningú; y molt menys ab uns republicans que sols per dirse tals se creuen liberals y'm negan l'us de la meua llibertat al negarme l'autonomia. No seré, donchs, tan hipòcrita que m'hi barreji. Ab tot, el programa catalanista es tan ample, que'l qui possehit de determinadas ideas politicas s'anomeni republicà, monàrquich, socialista, etc., també hi pot venir y també hi cab si autonomista's diu. Y dihentsho de bona fe, segur estich de que l'esperit sectari que hi hagi en ell desapareixerà si's posseix ben bé de lo democràtic y progressiu de nostre programa, qu'es tot ell afirmació enfront de las negacions dels sectaris, y a quin perfeccionament no hem de renunciar ni ara ni may. Y's veurà que, essent nostra Constitució altament pràctica, son funcionament no permetria cap forma de govern absolut; se veurà que nostras Bases son la democràcia y la república mateixas y que, ab ellas, no podèm viure a l'ombra de cap tirà, de cap testa coronada ni de cap quefe.

—Aquesta es vostra gran rahó: no teniu quefes.

—Y per'xó no venen ab nosaltres certs demòcratas qu'ho son de bona fe, però que, cegos, portan el llevat de la Revolució francesa, aqueixa revolució que tragué las tiranias de dalt, però que no pogué impedir que vinguessin las de baix, ab sos clubs, ab sas banderas y ab sos mil convencionalismes que son altrás tantas tiranias disfressadas. No, no'n tenim de quefes nosaltres: per'xó tampoch se'ns acostan els demòcratas falsos, que'ns titllan de reaccionaris de massa que saben que'ls reaccionaris son ells, de massa que'ls consta que, no essent tan sols el Cata-

lanisme un partit polítich, y no admetent per tant quefaturas, ells no hi poden fer carrera. Ells de la república n'han fet un partit ahont els aixerits hi poden medrar a costas del comú, portant la llibertat a un terreno capciós y fentse amos del poble. Nosaltres volèm que'l poble, amo de si mateix, lliure de fanatismes, no segueixi a ningú. Y no'ns volèm declarar partit polítich perque volèm molt més que lo que vol un partit: volèm donar tota sa personalitat política a la nació catalana. Y ara digas si'ls republicans, si'ls demòcratas son ells o nosaltres; si es bona revolució la que predican ells volentho arrasar tot, ó la que fem nosaltres al transformar la societat sense destruir res, donchs la revolució la fem en las conciencias.

ELS JOCHS FLO- RALS D'ENGUANY

La festa de la inteligencia y de la pau, del amor y de la bellesa; la festa qu'ha enlayrat l'esperit de la moderna Catalunya; la festa de las civilisacions potentes y dels pobles felissos, que suposa salut moral, y que salut moral ha escampat entre nosaltres havent sigut generadora d'un moviment social tan intensament humà com el Catalanisme; nostra festa dels Jochs Florals, en fi, ha pogut celebrarse enguany dignament a Barcelona, sens impositcions ni protestas, ni atropells, ni victimas... Y'ns fa vergonya'l pensar que may hagi pogut havernhi pel fet d'haverse volgut enaltir a Catalunya.

Feya ja alguns anys que'ls enemichs d'aquesta terra, no veyent ab bons ulls la importancia qu'anava adquirint nostra culta y pacifica festa, volian desnaturalisarla ab barallas de poble africà, introduhint-hi'l desordre talment com se fa en qualsevol club polítich espanyol, y fins arribaren a lograr que l'any passat no's celebressin a Barcelona'ls Jochs Florals. Però no han lograt per'xó que minvés l'entusiasme dels catalans per sa festa estimada.

Una consideració cal fer. Anys endarrera, quan els Jochs Florals, restaurats de poch, no havian assolit el gran esplendor d'avuy

en dia, las altas autoritats representantas del centre tenian a gloria assistirhi. Avuy que'ls Jochs Florals son quelcóm més que una festa *provinciana*, y que, per lo mateix que revelan una major cultura qu'altras festes anàlogas propies d'altras regions espanyolas, se diferencian molt d'ellas; avuy que'ls Jochs Florals son consagrats com a gloriosos pels fruyts esplèndits que hi han llevat totes las branques de la literatura catalana; avuy, di-hem, aquelles autoritats s'acontentan ab assistirhi per delegació. No'ns interessa'l fet: sols el fem constar, perque salta a la vista lo molt que li dolen al poder central las puras glorias que per propi valer, per propi impuls y per propi esforç s'ha conquistat Catalunya.

Y no s'oblidi que nosaltres, aymants de la serietat de que deu anar revestida una institució com la dels Jochs Florals, no hem dubtat en censurar diverses vegadas tot allò qu'es indigne d'ella, fins ferint susceptibilitats entre'ls catalanistas. Y potser no es llunyà'l dia en que hi torném.

Ab el local de Llotja artísticament adornat com de costum, y ab concurrència pombrosissima y vistosa com sempre, donà principi la festa després d'haver entrat en el Saló'ls individus del Consistori y'ls representants de las entitats oficials y particulars.

El discurs del president en Joseph Franquesa y Gomis, que constituheix una xardorosa apologia de nostra llengua catalana contra las vexacions dels centralistas, fou llegit per en Joseph M.ª Roca, motivant freqüents ovacions. El secretari Antoni Bori y Fontestà llegí la memoria dels treballs premiats, dedicant sentits paragrafs als patricis morts durant la darrera anyada, que son Verdaguer, Pagès de Puig, Rosselló, Thos y Codina, Vayreda, Puyol, Galofre, Sunyol, Puigventós, Puiggari, Got y Anguera, Gallissà y Carlota de Mena.

Obri acte seguit els plechs que contenian els noms dels autors premiats, resultant guanyador de la Flor Natural en Francesch Pujols, qui nombrà reyna de la festa a la senyora donya Rosa N. Pratjusà de Villar, la que, entre'ls aplaudiments del públich, passà a ocupar son setial d'honor. La poesia premiada's titula *Idili* y fou llegida per l'Ernest Vendrell, essent acullida ab grans aplausos.

Guanyaren els accèssits el mateix senyor Pujals per sa composició *Balada de las festes*, en Joan M.ª Guasch per sa *Nit ab els pastors*, y en Ramón Suriñach Senties per la poesia *Vostre jardí y'l meu hort*.

Al descloures el plech contenint el nom del poeta guanyador de la Englantina

ressonà, al ensemps que'l nom del difunt mossén Jacinto Verdaguer, un inmens aplaudiment. El president s'aixecà y donà públicament las gracias a la persona qu'havia tingut la hermosa idea d'enviar als Jochs la poesia póstuma del gran poeta titulada *El Parch*, qu'era la que acabava d'ésser premiada ab la Englantina y que fou llegida pel senyor Blanch. Se descriu en ella l'enderrocament del antic barri de la Ribera, la florida de las flors del Parch y la celebració de la Exposició Universal en aquell lloch amarat per la generosa sanch catalana. Son lema es «Barcelona venjada.»

La Englantina será entregada a la familia de mossén Verdaguer.

Guanyaren els accèssits els senyors en Gabriel Alomar ab *Costa brava*, y en Juli Delpont ab *Jaume II de Mallorca*.

De la Viola d'or y argent ne resultà guanyador en Joseph Carner per sa composició *La sacra expectació dels patriarcas*, que fou llegida per en Jaume Bofill mereixent generals aplausos.

Foren guanyadors dels accèssits en Joaquim Ruyra per sas *Sugeridas*, en Joseph Carner per sa poesia *A la Mare de Deu del Pi*, y en Manel Folch y Torres per sa composició *Missa d'eixida*.

De la Copa artística, premi ofert pel Consistori al mellor treball en prosa, ne fou guanyador en Victor Catala per sas *Marinas* (fragments de novela), adjudicantse a en Joseph M.ª Folch y Torres un accèssit per son treball *Antonia*.

Finalment, mossén Angel Garriga y Boixader fou qui guanyà, ab son aplech d'impressions titulat *Enfillat*, el premi ofert pel cardenal Casañas, donantse'ls accèssits a donya Dolors Moncerdá de Macià per sa poesia *Lo nostre pa*, y a en Manel Rocamora, per sa poesia *Brot de passionera*.

A continuació, y pera honorar la memoria dels mestres en gay saber morts darrerament, foren llegidas varias poesias dels mateixos, o sian en Pagès de Puig, en Geroni Rosselló, en Jacinto Verdaguer y en Terenci Thos y Codina, clohentse l'acte ab la lectura d'un ben escrit discurs de gracias del mantenedor en Marti Genis y Aguilar.

ENTERRO

Ab la envellida testa acotada sobre'l pit, la vermella barretina cayguda sobre'l front, els brassos apoyats en els genolls y tot ell deixat anar sobre'l banch de fusta, com si ni esma tingués pera guiar sas accions; moventse sols al trontoll del tren que corre febroso sobre'ls rails, l'avi Lari espera anhelós el moment d'arribar a Barcelona. Enfront d'ell hi seu son gendre, que, buscant quelcòm que'l distregui de la tristesa que du retratada al semblant, contempla com naix el nou jorn, nebulós com mirall de sa tristesa. No hi há ningú més al departament; el silenci es profund, y'l flam esmortuït d'un llumet que ilumina'l vagó, augmenta la tristesa.

Tot d'una, l'avi Lari, com donant surtida a una idea ja de temps retinguda en son cervell, digué ab veu tremolosa y tot just perceptible:

—Ja deu ésser mort!... Aquest *parte*...

—No penséu mal, Lari. Qui sab si no més ha sigut un atach dels que acostumava a tenir...

—Peró aquest *parte*...—tornà a dir el vell, que tenia fixas al cervell las paraulas del telégrama rebut la vetlla passada: «Poseuvos en cami: l'Antón s'agrava.» Y com ell coneixia bé la malaltia de son fill, pensava lo pitjor.

Restaren llarch temps callats, inmòvils, mirant vagament tot quant els rodejava: tan prompte al llum qu'anava apagantse, tan prompte al defora, als núvols negrosos qu'anavan embolcallant el firmament depressa, empesos per la ventada que se'n duya las pocas fullas secas que quedavan als arbres... Y'l tren, infatigable, arrastrantse sobre'ls rails de ferro, corria á més no poder, y l'avi hauria volgut que corregués més encara... Quan s'aturava en las estacions de pas, els minuts de parada se li feyan interminables; al tornarse a posar en moviment li semblava que no corria tant, y prou l'hauria ajudat ab sas migradas forsas pera veure més prompte al seu fill, al seu pobre Toni.

—Será mort ja, será mort!—repetia movent sa envellida testa.

—No siguéu aixis, Lari, os torno a dir! Quin afany d'encaparrarvos!...

—M'ho diu el cor. Aquella tos, aquella tos que li feya escupir sanch... l'havia de matar!—

Els quarts els semblavan horas. Restavan ensopits, sempre ab la mateixa idea. Ja era mitj dia quan aprop seu sentiren xiulets estridents d'altres trens que maniobraván, tochs de corn qu'anunciavan el pas d'aquests, gent que's movia enfeynada... El tren entrava a agullas: ja eran a Barcelona. Y quan, havent baixat del tren, entre la munió de viatjers s'afanyavan pera eixir del *andén*, l'avi Lari repetia instintivament, entre si, el contingut del telégrama: «Poseuvos en cami: l'Antón s'agrava».

Ab el cor pantejantli sorollós dintre'l pit, teixint y desteixint son cervell els més tristos pensaments, forjantne tot d'una de riallers com un dia assoleyat pera tornar a anguniarse ab pressentiments negres, feya via l'avi Lari ab son gendre vers casa sa neboda, ahont s'allotjava'l Toni.

Al arribar al portal de la casa, l'avi Lari senti mancarli las forsas. La porta era mitj tancada!... No hi havia dubte: l'Antón era mort. Va extrenye'l bras de son gendre, dihent:

—Miquel... l'Antón!...

—Valor, Lari, valor!...

Y pujaren las escalas. La porta del pis estava ajustada: la empenyeren, y sos parents els surtiren a rebre.

—Entréu—els digué don Claudi.

—Entri, oncle.

—¿Y l'Antón?

—Espereuvos.

—Es mort ¿no es cert?—seguia dihent sens escoltársels.

—Espereuvos un moment.

—¿Ahont es? ¿Ahont es? Vull véurell!

—Descanséu, Lari; poseuvos *sobre si*, tinguéu conformitat.

—Peró diguéume ahont es! Vull véurell!...

—Y dugas llágrimas li rodolavan cara'avall.

—No plori, no plori, oncle; es la voluntat de Deu—digué sa neboda.

—Tinguéu present que s'ha probat töt, que s'ha fet tot lo que hi havia per fer...

—L'última malaltia, oncle, ningú la cura.

—Vull véurell!...

Don Claudi dubtà; temia la escena qu'anava a desenrotllarse y havia tractat de prepararla tot lo possible; per fi digué:

—Entréu.—

En ampla cambra s'havia instalat la capella ardent; negres domassos tapavan las parets; quatre blandons encesos, rodejant el túmbol que guardava las despulles d'en Toni, il·luminavan tristament tota la estancia; y un gran Sant Crist colocat a la capsallera acabava d'imposar respecte.

—Fill!—cridà en Lari, atansantse febro-sench sobre'l túmbol. Però, tantost hi hagué arribat, reculá horroritzat exclamant:—¿Aixó es mon fill?...—

Efectivament, corprenia y repugnava la presència d'aquell mort; alló era sols un esquelet humà, la ossamenta ab la groga pell dessobre.

—¿Aixó es mon fill?... ¿Aixó es mon fill?...—

—repetia horroritzat l'avi Lari, en tant qu'anava acudint a son cervell el recort dels sufriments passats pel seu Toni, sufriments que l'havian demacrat y consumit poch a poch.—Si, si que l'es! Toni! Pobre Toni!...—

Y's deixà caure plorant sobre'l cadavre.

—Lari—digué son gendre, tan conmogut com ell,—surtim d'aquí.

—Deixam, deixam plorar!

—¿Qué'n trayeu?

—Aném, Lari.

—Antón... fill meu!...

—Aném, veniu... anemsen!...

Y, agafantlo, l'tragueren d'aquell lloch en tant qu'ell, ab el rostre inundat de llàgrimas, no parava de dir:

—Fill meu! Fill meu! Toni!...—

—

Poca estona després, mentres la comunitat de la parroquia cantava las absoltas, l'avi Lari, son gendre y don Claudi, al cap del dol y seguits de numerosos acompanyants, s'encaminavan a la iglesia.

En Lari no sabia lo que li passava. Vegé que se'n duyan la caixa que contenia'l cos sense vida de son fill; senti que li deyan: «veniu», y se'n anà ab els demés, y ab els demés segui cap hont el dugueren, tot detenintse las llàgrimas perque'ls acompanyants no vegessin sa feblesa... Y, fins en mitj de la tristesa que inundava'l seu cor, se sentia satisfet

al veure que al enterrament del Toni hi havian acudit tan nombrosos y lluhits acompanyants qu'en restallera inmensa seguian al darrera. Ab quin gust, si hagués pogut, l'avi Lari s'hauria girat a contemplar aquell bé de Deu de grans senyors rendint tribut a son fill... Que'n devia tenir de simpatias son pobre Toni!... S'hauria girat, però la pena, las ganas de plorar n'hi privavan; y acotant el cap, mirant fixament a terra, amagant son rostre a las miradas dels demés, feya via avall, avall... en tant que'ls acompanyants, indiferentment, parlavan de negocis, de si'ls frants pujavan o baixavan els més *encopetats*, ribent alegrement altres, escarnint el cant dels capellans els més joves, y quasi tots sens un borrar de conmisericòrdia pel pobre vellet qu'havia perdut son fill per sempre més... Arribaren a la iglesia, hi entraren, se posaren darrera dels capellans que cantavan las absoltas d'esma, rutinariament, ab la rutina del peó de carreteras; y aixis que'ls capellans acabaren la tasca, els acompanyants anaren despedintse, donant el pesam al avi Lari que'ls apretava la mà ab agraïment... Mes ay, que no trobà més que mans fredas, que procuravan despendres prompte de las sevas, enllestir, enllestir depressa... Y'ls acompanyants se despediren sense cap d'ells dirigirli una paraula de condol, y se'n anaren tranquilament.

Y quan, tancat ab sos parents dintre'l cotxe que'ls havia de conduhir al cementiri, 's vegé lliure dels insensibles acompanyants, donà surtida al plor retingut fins alashoras, tot dihentse:

—Ja no'm veuen: ja puch plorar a mon fill!...—

JAUME AYMA Y AYALA.

ENTERRO DE DOODICA

(RECORT)

La pluja—una plujeta d'hivern, subtil y gebrada, que's filtrava al moll dels ossos—queya monòtona, pausada, per entre un cel de neu... Y'l carro mortuori avensava calmós, somort, ab ayre esglayador... Era l'enterro del monstre, del fenomen admirat per tot el món, de l'anima vil dels homes de ciencia, de la desventurada Doodica... Y'l carro aven-sava lentament, peresosamente, sotraquejant pels fangós cami, enfonzant sas rodas pels sots y bassals... Y al darrera del carro no hi anava ningú... ningú... ¿Y qui hi havia d'a-

nar? ¿Els seus pares? No'ls havia conegut. ¿Els amichs? No n'havia tingut may cap. ¿L'empresari? Ja l'havia explotat prou. ¿Els metjes? Ja havian fet l'experiment desitjat... L'única persona que hi hauria anat, Raadica, la seva germana bessona, l'altra meytat, el seu complement, restava aclofada al llit del dolor, a conseqüència de la operació quirúrgica suferta... ¿Qui hi havia, donchs, d'anar?... Y mentres tant, el carro mortuori seguia avensant somort, pausat, cansoner pel fangós cami... Y'l cel continuava gris, y la pluja d'hivern—aquella plujeta subtil que's filtrava al moll dels ossos—anava devallant monòtona, gebrada...

I. SOLER Y ESCOFET.

AL JOVENT (1)

Joves magnánims qu'anéu avant!
Potsé algún día se os marcirán
las esperansas de la jornada
si una pedrota barra'l cami
fent aturarvos y penedí
d'havé emprés d'ayre la caminada.

Morts de fadiga, potser creuréu
que ni llunyana veure podréu
jamay la vila cap hont feu via.
Llavoras, tristos, desconfiats,
els ulls plorosos, els cors glassats,
al voltant vostre finirá'l día.

Mes quan claregi, refet el cos
ab las doluras d'un llarch repós,
tindréu prou forsa contra la pedra,
que, per la empena del vostre bras,
altre cop lliure deixarà'l pas
al voler vostre, que res arredra!

Apartéu rocas! Seguíu avant!
Lluny es la vila, la feyna gran;
no hi há una passa sens una aresta
ni sens obstacles passa un segón;
peró, digueume: ¿va bé, aquest món?...
Donchs fins que hi vagi no's pot fer festa!

BON AMICH (1)

Tinch una cel-la per mi tot sol;
y, aixís qu'apunta la llum del día,
quan la oreneta torna a alsá'l vol,
per la finestra penetra'l sol.

Me tafaneja la llibreria
fent lluhí'ls llibres arrengrerats;
quadros y estampas, ple d'alegría,
toca y retoca tot fent sa via.

En nuvolosas de vius esclats,
els petits cossos flotants enlayre
me fan visibles sos raigs daurats,
y'ls ulls me deixan enlluernats.

Sense pensarmhi ni poch ni gayre,
mitj tanco, y deixo passar sols l'ayre
y de las rosas la bona flayra.

Y, sens oféndrel ma ingratitut,
el sol, donantme vida y salut,
l'endemá torna, ple d'alegría,
com cada día.

AGONÍA (1)

(EN LA D'UNA AMIGA.)

Poncetla, primer,—que'ls ulls encisava;
flò encesa, més tart,—que l'ayre embaumava..
avuy... trist de mil...—las forsas acaba!...

Pobretal que'm dol—miraria marcidat!
Ditxós qui pogués—tornarli la vida!
referli'ls colors!—guarir sa ferida!...

¿Per qué tan de cop—se'n va la hermosura?
¿Per qué, quan fruhím,—el temps no s'atura?
¿Per qué lo que aymém—per sempre no dura?...

E. GUANYABÉNS.

(1) Del llibre, a punt de sortir, *Volíaines*.

BALADA MODERNA

Fosca verdosa fita
plantada en el dolor,
xiprer, arbre del héroe,
fantasma del triomf:

Ja venen las clarors .

A vora teu, encesas,
germinan las llevors,
encesas ab el germen
d'humana redempció
Las vidas que renaixen
no creuhen en la mort.

Ja venen las clarors

Xiprer dels cementiris,
ufá, quiet, estoich!
Als peus hi tens un'ombra
jeyenta y sense foch:

es la boyrada negra
de tas malediccions.

Ja venen las clarors.

L'aubada roja, ardenta,
d'un día ardent y roig,
cubreix ta silueta
odiosa com la mort.
Tu ploras la rialla
quan rius ab el triomf.

Ja venen las clarors.

Humanas, grans, fecondas,
murmuran las llevors,
y al fons de cada vida
llumenan rius de sol.
Xiprer, arbre dels héroes,
s'apaga'l teu triomf.

Ja venen las clarors...

PERE PRAT JABAL-LÍ.

NOVAS

La bandera de la *Unió Catalanista*, ofrena de las donas catalanas, està exposada aquesta setmana en el Saló Parés.

Vagin nostres lectors, y ab ells tots els bons catalans, a visitar aqueixa joya artistica, hermosa com obra d'art, y més hermosa encara per sa significació. Son las donas catalanas las que'ns fan aquesta ofrena, las que'ns donan coratge en la lluyta que venim sostenint pel bé de la terra; son elias, las que'ns han infantat, las qu'han d'infantar els fills nostres, que volen formar part de la creuhada, y, mancadas de forsa pera sostenir l'eyna de combat, s'aplegan pera constituhir la forsa suprema: la del símbol.

Ellas son ab nosaltres y nosaltres ab ellas. La causa de la patria té assegurat pera demá, més esplendit que may, el triomf.

No parlém avuy de la bandera de la *Unió* ab la extensió deguda, porque esperém dedicarli un suplement artistich especial en un dels pròxims números.

Notable fou la conferencia que'l doctor Martí y Julià doná'l dimecres, 29 d'abril, en el «Centre Autonomista de Dependents de Comers y de la Industria», sobre'l tema «Esdevenir del problema social».

Fent historia de la qüestió social, digué que ja avans del Cristianisme hi hagué pensadors que se'n preocuparen, donant solucions tan avensadas com las dels anarquis-

tas actuals, tot y reconeixent que no's podia suprimir la esclavitut. Però evolucionà la societat, la esclavitut s'abolí, y no trontollà la societat com se temia.

Estudià'l socialisme condemnantlo en sa primera manifestació, o sia'l socialisme del Estat que fa de la societat un quartel immens hont tot se fa automàticament y a plas fixo, matantse las particulars iniciativas que son l'única font de progrés. Del socialisme collectiu digué que, si bé era més lògich, no deixava d'ésser censurable porque en lloch de fer progressar tendeix a organisar lo inferior y atenta a la llibertat individual.

Digué que l'anarquisme sols per evolució podria imposarse: may per revolució, porque un cop implantat no's mantindria a menys que'ls homes fossin àngels y, per tant, perfecta la societat, lo qual no es humà y, en son hermós idealisme, ens nega aquesta gran veritat: «viure es progressar.»

Cal la instrucció del prolerariat, per arribar aixís a que'l treball sia considerat una fruhició, tenint els obrers intervenció directa en la vida social, puig dret hi tenen, y més dret que'ls representants del capital. Sols d'aquesta manera's pot lograr la dignificació humana.

Defensà l'associació com a medi d'arribarhi. Digué que l'autonomisme es el regim més democràtic, puig en els grans Estats priva que la forsa's posi de la banda del capital. Afirmà que sols las nacionalitats històriques y naturals donarán al obrer el lloch que li pertoca en la vida de la societat.

Nombrosa y distingida concurrencia assistí a la vetllada, aplaudint molt al conferenciant.

El pianista Planté continuà essent el mateix virtuoso colossal que varem admirar anys enrera. Pera ell no passà'l temps y sas extraordinaries qualitats de pianista (execució insuperable, dicció pulcra, netedat per molts pochs alcansada, sobre tot en els passatges d'agilitat, forsa y justesa,) tenen el mateix relleu de sempre.

Aixís es que'l públich del teatre Principal l'aplaudi ab deliri, fentli ovacions que pochs pianistas han alcansat. Y aixó's deu a qu'en en Planté hi vegé al artista *personal* dominant y relegant a segon terme als autors interpretats, es a dir, hi vegé (y que'l lector ens permeti la manera d'expressarnos) al *tenor* del piano. Y no hem de recalcar la extraordinaria importancia que tenen els *tenors*, siguin de la mena que siguin, pera nostre públich.

Nosaltres, qu'admirém al gran virtuoso francès en son veritable aspecte, ens dol no poderhi trobar l'artista, el poeta del piano, al mateix nivell del executant. Recordant la interpretació qu'obtingué en el primer concert la inspiradíssima composició de Schumann *A la tarda*, podrán els lectors trobar justa nostra darrera apreciació.

El dissapte tingué lloch al Ateneu Barcelonés una vetllada necrológica a la memoria del doctor Róbert, ab assistència d'un públich nombrós y escullit qu'omplia de gom a gom la gran sala d'actes.

El senyor Martí y Julia llegí un lluminós estudi sobre la personalitat d'en Robert com a metje, teòrich y pràctic, y com a catedràtic, remarcant sa comprensió clara y ràpida, sa modestia comparantla ab la ridicula superbia d'altres catedràtics y, sobre tot, sa generositat, qualitat qu'en l'exercici de la medicina es tan essencial com la sabiesa.

En Joan Maragall examinà la figura y caràcter dels grans homes, dintre o fora de la societat. En Robert pera realisar sa obra no necessitá isolarse en son laboratori com Pasteur, ni en son gabinet com Bismarck al combinar sas tramas politicas. En Robert era per tot: en la cambra del malalt, en la conferència, en el *meeting*, en reunions d'amichs, y per tot arreu realisava una missió ab sa sola presència, y ab ella feya un bé, perque semblava un acumulador de las forsas de tothom, assimilantlas y dirigintlas. Curava, podriam dir, per sugestió, y la natural simpatia y l'amor que inspirava'l feyan més gran, com si fos pera nosaltres un gran símbol.

En Lluís Domènech y Montaner estudià a n'en Robert com a polítich, feu esment dels

viatjes que realisà a Madrid y dels bons resultats que lográ obtenirne; recordà també sas campanyas parlamentarias fixantse en lo grans que devian ésser els mèrits d'en Robert quan, sens haver fet may vida política, no sols sapigué competir ab els enemichs de nostra causa, qu'eran tots els diputats del Parlament espanyol, sinó infundirlosli respecte. Presentà a n'en Robert com un apòstol a qui estiman fins els enemichs de sas doctrinas, y digué que, a pesar de tot, la mort d'en Robert no es ni pot ésser la mort del Catalanisme com han volgut suposar els que no coneixen ni's fan càrrech de lo qu'es aquest gran moviment històrich y social de Catalunya.

Presidia l'acte'l senyor Abadal, qui'l clogué donant gracias a la familia del doctor Robert, allí present, y a tots els concurrents per haver contribuït a la major importancia de la vetllada ab sa assistència.

Tots els disertants foren aplaudidíssims en la lectura de sos notables treballs.

En el *meeting* que's celebrà'l diumenge en la plassa de toros en pro de la revisió del procés de Montjuich, el senyor Lerroux digué (segons hem llegit en la premsa diària) que'l Catalanisme lliberal també estava al seu costat pera reclamar la revisió d'aquell vergonyós procés.

A nosaltres sols ens toca dir que l'Ateneu Barcelonés, essentne president el senyor Domènech y Montaner, y ja molt avans els diaris catalanistas, foren els primers en condemnar obertament el procés de Montjuich, al revés de *La Publicidad* y altres diaris *lerrouxistas* mal anomenats lliberals, que publicavan el retrat del tinent Portas y li rendian homenatge igualment que a altres personatjes tristament célebres per haver intervingut en el procés famós.

Som, donchs, y hem sigut els primers a combatre iniquitats com las de Montjuich: però jamay, ni en aquesta ni en cap qüestió, el veritable Catalanisme pot estar al costat d'homes com el senyor Lerroux.

L'«Associació Popular Catalanista» celebrà'l passat diumenge una vetllada en honor de la festa dels Jochs Florals, llegintse poesias de Maragall, Pagés de Puig y Matheu y pronunciant discursos els senyors Curet, Folch y Capdevila, Mallofré y Bozzo, defensant el major radicalisme dintre de nostras doctrinas. Fou notable l'apologia que dels Jochs Florals y de la llengua catalana feu en Joseph Mallofré, qui remarcà'l fet de deures a las classes obreras la conservació de nostra llengua en la trista época en que'ls rics se donavan de menys de parlarla.

Hi hagué aplausos pera tots.

L'«Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana», que acaba de rebre un donatiu de 500 pessetas, ha acordat invertir-les en un *Concurs públich* entre'ls noys d'abdós sexes de nostra terra que no passin de quinze anys, oferint-se sis premis en dugas seccions, consistents els de la primera en 50 pessetas cada un, y en 75 els de la segona, y repartint-se altres tants accésits de 25 pessetas.

Els exercicis qu'haurán de practicar els noys son de dictat en idioma català, geografia e historia.

Pera donar més ventatjas als concurrents, no hi podrán pendre part els alumnes del Colegi de Sant Jordi ni las alumnas del de la Mare de Deu de Montserrat.

Els noys que desitjin pendre part en aquest concurs deuen inscriure llurs noms en la Secretaria de l'Associació (Santa Agna, 27, principal, Colegi de Sant Jordi), per tot el dia 10 de juny.

Componen el jurat els senyors Joseph Franquesa y Gomis, president; Ernest Moliné y Brasés; Francisco Flos y Calcat; Antoni Bori y Fontestà; y Lluís Poch y Mogas, secretari.

Publicacions rebudas:

Cançoner Popular. Publicada la primera serie de cançons d'aquest *Cançoner*, s'ha repartit la portada, quin dibuix, elegantment decoratiu, es degut a n'en Sebastia Junyent. S'acompanyan *Quatre mots de lletra* de l'Aureli Capmany, a manera de prefaci, y un article de l'Ernest Moliné y Brasés sobre poesia popular catalana. Ademés s'ha repartit l'index de las cançons publicadas, que aplegadas en volum surtirán dintre pochs dias.

L'Héroé, drama en tres actes per Santiago Rusiñol, estrenat ab grandios éxit a Romea

la nit del 17 d'abril passat, com ja saben nostres lectors per la critica que'n publicarem. Preu, 3 pessetas.

La Pubilla Ampurdanesa, sardana llarga pera piano, original d'en Joseph Serra, executada ab gran éxit en el concurs de sardanas per las festas de la Mercé. L'obra es d'un cayent català ben agradós. Se ven a 1'50 pessetas.

Bodas reales, per B. Pérez Galdós. S'ha publicat la segona edició, corretjada, d'aquesta obra pertanyent a la tercera serie dels *Episodios Nacionales*. Preu, 2 pessetas.

Prospecte pera la *Il·lustració Catalana*, publicació quin primer número apareixerà'l primer diumenge del proxím mes de juny, proposantse enaltir nostras lletres y arts, donar reproduccions de las obras de nostres artistes e industrials, reflexar nostra naturalesa, nostra gent y nostras costums, las reliquias de lo antich y las manifestacions de lo modern; donar compte de las grans solemnitats y aconteximents, y de tot lo que signifiqui un pas més en la via del progrés de nostra terra. En dit prospecte's manifestan aquests propòsits, y's dona bella mostra de las condicions materials de la *Il·lustració Catalana*, publicantse hermosas reproduccions d'obras d'art català, antich y modern.

Comfendi dels treballs literaris llegits en la vetllada literaria-musical celebrada'l 19 de mars d'enguany en el «Centre Industrial» de Sabadell. Conté treballs dels senyors Griera y Cruz, Trias y Fàbregas, Casas y Roca, Marlet y Saret, Saló, Moratonas, Puig Cassanyas, Rimblas y Casas, Ribot y Serra, Armengol y Durán, Martí y Peydro, Sabés, Armengol de Badia (Agnés), y Formosa.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no sían inédits. — No's tornan els originals. — Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.